

TEREZA PROKOPOVÁ:
K OTÁZKÁM KULTURY BYDLENÍ
KULTURA BYDLENÍ A PŘÍRODNÍ PROSTŘEDÍ
RIGORÓZNÍ PRÁCE
POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Tereza Prokopová definovala svou práci jednoduše: „*kulturologická analýza vztahu člověka, architektury a přírody*“ (s. 152). Prostor analýzy a interpretace pak vymezila základní polarita příroda – kultura. Vymezení metodologicky čisté, skýtá ale předmět prakticky bezbřehý. Autorka našla ideální možnost redukce, aniž by musela rezignovat na obecná témata, kotvící architekturu v kultuře: Její studie je „*vedena spíše snahou postihnout z kulturologické perspektivy ‚sen o věčném návratu‘ do světa přírody v kontextu architektury*“ (s. 152). Etalonem pro zkoumání vztahu člověk – příroda se přirozeně stala lidová architektura, obsahující odpovědi na klíčové otázky, jež téma klade, v nejryzejší formě. Kolegyně Prokopová se ale neomezuje na tradičně vymezenou lidovou architekturu, ale zkoumá i další architektonické formy, spojené s jednotlivými vlnami návratů architektury na venkov: tramping, chatařství a chalupářství, příměstskou vilu 19. a 20. století, zahradní město, lázeňské město a ekologickou architekturu. V jejich sledování je důsledná: Tradiční lidovou architekturu zpracuje komplexně od jejího prostředí přes konstrukce, prvky a detaily po status domu, jak jej vyjevuje zvykosloví, nepomine problematiku památkové ochrany tohoto segmentu národního kulturního dědictví, uvede do souvislosti chalupu jako romantický projekt idylly s chalupářstvím a analýzu dovede až k současným stavebním projevům českého venkova a problematice satelitních městeček. Problematika vily a příměstských letovisek 19. století odstartuje zřetězení, které typ vily sleduje v jejím funkčním a stylovém vývoji od rané moderny přes funkcionalismus, jeho organickou variantu a osudy typu v poúnorovém období, včetně typových projektů rodinného domu, zvaného Šumperák, a montovaného domu Okal. Nevynechá ani přitažlivou problematiku objevování tvarosloví lidové architektury pozdním historismem a časnou modernou, ani otázky hledání nového národního a státně reprezentačního slohu mladé Československé republiky. Problematiku zahradního města přiblíží analýzou jeho pražských variant, živě vykládaná problematika lázeňského prostředí nachází vhodný materiál k interpretaci v dobře zvolené trojici lázeňských měst. Ekologická architektura je zpracována s takovou komplexností, že by jí věnovaná kapitola obstála jako samostatná studie. Totéž lze říci o vstupní kapitole *Filosofie architektury*, která pojmenovává architekturu a její vazby k prostředí způsobem velmi přesvědčivým.

Teprve když jsem pročítal konečnou verzi textu, uvědomil jsem si v plném rozsahu náročnost úkolu, který na sebe Tereza Prokopová vzala. Každou z šesti kapitol by bylo možné a vlastně nyní už velmi snadné rozšířit na samostatnou práci. Nepo-

chybuji, že kdyby k tomu došlo, řekl bych totéž o kapitolách každé z nich. Přitom tu nelze nalézt povšečnosti, povrchní zkratky a násilné redukce.

Jak toho kolegyně Prokopová dosáhla? Jsem přesvědčen, že pro tak náročný úkol disponuje dvěma podstatnými předpoklady: Především rozumí architektuře. K jistému rozumění umění tak komplexnímu se dá samozřejmě dospět studiem, nikoliv ale v úplnosti. O architektuře nestačí vědět. Jde také o *vidět a myslet*. A tady se už dotýkáme dispozic neosvojitelných, jen kultivovatelných. Tuto autorčinu dispozici nečtu jen z textu, ale také z jejích fotografií v příloze.

Druhým předpokladem kolegyně Prokopové je bezpečná znalost relevantní literatury a schopnost nakládání s ní. Relevantní literatura je tu zdrojem již dobře absorbovaným ve zmíněném rozumění a zároveň instrumentem tvorby textu. Na využití *Několika poznámek k současné architektuře* Petra Pelčáka, textu z roku 1998, známého spíše jen v úzké profesní komunitě, který mimochodem osobně považuji za jeden z nejlepších v plodném domácím 20. století, hned v úvodní kapitole, lze dobře demonstrovat, jak zručně autorka s literaturou pracuje.

Cíl práce byl velmi přesvědčivě splněn. Autorka rozevřela před čtenářem široké panorama a provádí jej po něm sympaticky lehkým krokem, aniž by se ale vyhýbala místům těžko průchodným a volila pohodlné zkratky. Celkově mohu rigorózní práci Terezy Prokopové *K otázkám kultury bydlení. Kultura bydlení a přírodní prostředí* hodnotit jako pozoruhodnou kulturologickou syntézu, důkladně teoreticky fundovanou, adekvátně reflektující současnou i historickou architekturu a s ní spojenou produkci uměleckohistorickou, teoretickou a kritickou, logicky vystavěnou a kultivovaně napsanou. **Plně ji proto doporučuji k obhajobě.**

V Praze 20. 4. 2010

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.